

שם ביה"ס:
תיכון ליאו בק

ישוב:
חיפה

תחום הדעת:
מדעי החברה

מס' יחידות לימוד:
2 יחידות לימוד

סמל מוסד:
340018

כותבת התכנית:
נועה דוידוביץ'

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך אישור
14.11.2021 תשפ"ב

קרימינולוגיה

תכנית לימודים ייחודית

קרימינולוגיה 2 יח"ל

תוכן העניינים

1. תיאור מאפייני בית הספר והסביבה החברתית תרבותית שלו ----- עמוד 3
2. סיבות והנמקות לפיתוח התוכנית וייחודיותה מול תוכניות קיימות ----- עמוד 3 - 4
3. היקף השעות ומספר יחידות הלימוד ----- עמוד 4
4. כותבי התוכנית ושותפיה ----- עמוד 4 - 5
5. אוכלוסיית היעד ----- עמוד 5
6. רציונל התוכנית ----- עמוד 6 - 8
7. ראשי פרקים ומיקוד החומר הלימודי ----- עמוד 8 - 10
8. פירוט מטרות התוכנית ----- עמוד 11 - 12
9. דרכי הערכה כלליות של התלמידים ----- עמוד 12 - 13
10. פירוט תכני הלימוד ----- עמוד 13 - 25
11. ביבליוגרפיה ----- עמוד 26 - 28
12. נספחים ----- עמוד 29 - 36

1. תיאור מאפייני בית הספר וסביבתו התרבותי – חברתית:

מרכז חינוך לאו באק נמצא בשכונת הכרמל הצרפתי, בעיר חיפה ומהווה קמפוס למידה מגיל הגן ועד תיכון. החטיבה העליונה במרכז חינוך לאו באק פותחת את שעריה לאחוז גדול מתלמידי חטיבת הנעורים העירונית אך גם לתלמידים נוספים מכל רחבי העיר המעוניינים ללמוד, לחוות ולהגשים את עצמם בלאו באק. חיפה היא עיר גדולה ומעורבת ובית הספר קולט תלמידים מהישובים הדרוזים דאליית אל כרמל ועוספיא כמו גם תלמידים משכונות שונות ברחבי העיר המגוונות מבחינה סוציאקונומית. בנוסף, תלמידים אחדים מגיעים לבית הספר מיישובי חוף הכרמל ועתלית. מגוון זה מביא למפגש תרבותי - מעמדי בתוך כתלי בית הספר ומקדם את אוירת הפתיחות, הסובלנות והשוויון אשר בית הספר חרט על דגלו.

2. סיבות והנמקות לפיתוח התוכנית וייחודיותה מול תוכניות קיימות:

מרכז חינוך לאו בק הוא בית. בית של חינוך, של ערכים, של עשייה ותרומה לקהילה ושל חדשנות ומנהיגות חברתית. בית הספר שואף להקנות ללומדים מגוון רחב של אפשרויות לימודיות, לספק ולפתח סקרנות, חשיבה ביקורתית ותחושת מימוש עצמי. בית הספר מפעיל מגוון גדול של מקצועות מוגברים וכל תלמיד ותלמידה בוחרים על פי רצונם ויכולותיהם שני מקצועות בחירה אותם "יגבירו" וילמדו במהלך התיכון.

מגמת מדעי החברה מציעה תחום דעת חדשני, ערכי, המאפשר שיח והעמקה בתכנים פסיכולוגיים וסוציולוגיים משמעותיים ורלוונטיים עבור הלומדים, לכן ניתן להבין מדוע מגמה זו זכתה להצלחה ולביקוש גבוה לאורך השנים. בשנתיים – שלוש האחרונות ניכרת היחלשות מסוימת בנטייתם של התלמידים לבחור ללמוד דווקא מדעי החברה ולמרות התעניינות וסקרנות בנוגע לנלמד, הבחירה לבסוף הינה במקצועות מדעיים אשר זוכים להערכה אקדמית ומהווים, לדעת הלומדים, "קרש קפיצה" משמעותי לעתידם. יחד עם זאת, מרכז חינוך לאו בק מקבל בכל שנה תלמידים רבים שמתאימים ומעוניינים להתפתח, ללמוד ולפעול בתחומי לימוד רבי מלל וחברתיים אך לא מקבלים מענה מספק מתחומי הפסיכולוגיה והסוציולוגיה המוצעים כיום בבתי הספר. אחד הנימוקים לפיתוחה של תוכנית לימודים ייחודית בקרימינולוגיה אשר תשתלב בלימודי הפסיכולוגיה הוא הרצון לחזק תלמידים איכותיים המעוניינים ללמוד מקצוע מעניין כמו מדעי החברה ולתת אפשרות אקדמית מגוונת בדמות לימודי קרימינולוגיה. סיבה נוספת לפיתוח

תוכנית לימודית ייחודית בקרימינולוגיה בבית ספרנו נוגעת בשינויים החברתיים המהירים המתרחשים בעידן הגלובלי ואשר מביאים את הנוער להצפה של תכנים ומסרים סותרים ומבלבלים. הנוער שלנו חשוף לעולם הוירטואלי המציג, תכנים בעייתיים שעשויים להוביל לבלבול ולאי הבנה של נורמות וציפיות חברתיות. הנוער צופה באלימות על סוגיה השונים באופן יומיומי, לומד התנהגויות ספק נורמטיביות ספק נורמטיביות בתחומי התנהגות מגוונים, ביניהם בתחום המיני ואנו כחברה מגמישים עמדות כלפי המצוי לעומת הרצוי ויחסנו כלפי מוסדות שלטון בכלל ומוסדות אכיפת החוק בפרט עובר טלטלה מורכבת. לאור השינויים והמורכבות החברתית אנו רואים חשיבות עליונה בתחום לימוד העוסק בחברה מתוקנת, בהבנת הפשיעה, האלימות ובעיקר בדרכים למגר, להפחית ולהתמודד עם תופעות שליליות ומסוכנות בחברה ולחברה. מהותי שתלמידים, בני נוער, יכירו מקרוב את מוסדות אכיפת החוק, את תפקידם וחשיבותם החברתית. יפתחו חשיבה יצירתית, ביקורתית אך מבוססת ידע אשר תנחה אותם גם בחייהם הבוגרים, כאזרחים וכבני אדם. לסיכום, ישנן תוכניות לימודים רבות וטובות בבית ספרנו, אולם פיתוח תוכנית ייחודית בקרימינולוגיה תספק מענה לתלמידים המחפשים לעצמם תחום חדשני, רלוונטי, חברתי והמשלב תחומי דעת אקדמיים רבים. כמו כן, תוכנית כזו תאפשר שיח על נושאים מהותיים ביותר בעולמם של בני הנוער אשר לא מקבל ביטוי בתחומי דעת אחרים והנו בעל חשיבות עליונה לחינוכו של דור העתיד, הנוער שלנו, בתקופה טכנולוגית מאתגרת.

3. היקף השעות ומספר יחידות הלימוד של התוכנית

התוכנית תכלול שתי יחידות לימוד בקרימינולוגיה אשר יצורפו לשתי יחידות לימוד נוספות בפסיכולוגיה. יחידת הלימוד ה – 5 הינה עבודת חקר בתחום הפסיכולוגיה בלבד. סך התוכנית בקרימינולוגיה 180 שעות בפריסה של שנתיים – כיתה י' / י"א או י"א / י"ב .

4. הצגת כותבי התוכנית ושותפיה ותאור כישוריהם ואפיוניהם של המורים העתידיים ללמד

בתוכנית.

- נועה דוידוביץ, בוגרת האקדמאית "גליל מערבי" בקרימינולוגיה ובעלת תואר M.A בקרימינולוגיה קלינית אוניברסיטת בר אילן. כמו כן, בעלת תעודת הוראה ורישיון הוראה בסוציולוגיה ממכללת אורנים ומורה לסוציולוגיה במגמת מדעי החברה.
- הגברת דפנה יעקובוביץ, מנהלת החטיבה העליונה במרכז חינוך לאו באק המספקת תמיכה וייעוץ.
- נעמה נגאר – מורה לפסיכולוגיה במגמת מדעי החברה. בעלת תואר ראשון בפסיכולוגיה ותקשורת אוניברסיטת חיפה ובעלת תעודת הוראה בפסיכולוגיה ממכללת אורנים.

• מאיה ניר – בעלת תואר ראשון במדעי ההתנהגות מכללת עמק יזרעאל ותואר שני בגיאוגרפיה מאוניברסיטת חיפה. מורה מוסמכת לחינוך מיוחד ממכללת אורנים ומורה במגמת גיאוגרפיה.

5. אוכלוסיית היעד

התוכנית מיועדת לתלמידי כיתות י' – י"ב בבית ספר עיוני אשר בוחרים מקצוע מוגבר – מגמת מדעי החברה. בשנים האחרונות המגמה קולטת הן בנות והן בנים, תלמידים דרוזים או נוצרים ואף תלמידים מהמערך התקשורתי שקיים בבית הספר ואשר מתאימים ומסוגלים ללמוד מדעי החברה. התלמידים עוברים תהליכי סינון למגמה, הכוללים סינון על פי ציונים במקצועות רלוונטיים כגון מקצועות רבי מלל, וכן ראיונות אישיים לפי הצורך. למגמה יתקבלו תלמידים בעלי יכולת לימודית גבוהה המסוגלים להביע את עצמם בעל פה ובכתב בצורה רהוטה.

התלמידים ישלבו לימודי קרימינולוגיה עם לימודי פסיכולוגיה, כל מקצוע ברמת 2 יח"ל כאשר עבודת הגמר – חקר תהיה בפסיכולוגיה. החיבור בין שני המקצועות הינו טבעי ונכון מבחינות רבות. על פי שוהם ואחרים (1987) הקרימינולוגים הם מלכים ללא מלכות. זאת מכיוון שהקרימינולוגיה שואבת את מושגי היסוד שלה ואת שיטותיה מהמדעים העוסקים בהתנהגות האדם. העבירה היא קודם כל צורת התנהגות אנושית הכלולה בתחומי עיסוקן של הפסיכולוגיה ואף הביולוגיה. בהיותה סטייה חברתית הרי היא שייכת גם לתחום הסוציולוגיה והפסיכולוגיה החברתית. בנוסף ישנה השקה גם לתחום החוק הפלילי, לכן מטפלים בה גם עורך הדין, השופט והשוטר. למעשה, הקרימינולוגיה מושתתת על תיאוריות מתחום מדעי החברה ועוד. מכאן, ובהיותה חלק ממדעי החברה והתנהגות, ההשקה לתחומי דעת כמו סוציולוגיה, פסיכולוגיה ומשפטים, רק תורמת להבנת הקרימינולוגיה. הקישור וההשקה לפסיכולוגיה: מאחר והמושגים הבסיסיים להבנת התנהגות אנושית המוגדרת נורמלית והתנהגות אנושית המוגדרת (לעיתים שרירותית ע"י המגדיר) אבנורמלית מקורם בפסיכולוגיה. חשוב שהתלמידים יבינו מהי אישיות, מהם מרכיביה, מהן התיאוריות השונות להבנתה (פריד, ויניקוט) המנתחות את התפתחות אישיות האדם. על מנת להבין שאבנורמליה היא תוצר של התפתחות האישיות היא יחסית ומשתנה מאדם לאדם, לזמן ולהקשרים החברתיים – תרבותיים, ושהקרימינולוגיה אינה זהה בכל תרבות, שהרי בכל תרבות החוקים, הפשע, כללי המוסר והמוסכמות החברתיות הם שונים, רצוי שהתלמידים יכירו את תחום הדעת הפסיכולוגי.

6. רציונל התכנית

מרכז חינוך לאו באק הוא בית. בית של חינוך, של ערכים, של עשייה ותרומה לקהילה ושל חדשנות ומנהיגות חברתית. בית הספר שואף להקנות ללומדים מגוון רחב של אפשרויות לימודיות, לספק ולפתח סקרנות, חשיבה ביקורתית ותחושת מימוש עצמי. בית הספר מפעיל מגוון גדול של מקצועות מוגברים וכל תלמיד ותלמידה בוחרים על פי רצונם ויכולותיהם שני מקצועות בחירה אותם "יגבירו" וילמדו במהלך התיכון. מגמת מדעי החברה מציעה תחום דעת חדשני, ערכי, המאפשר שיח והעמקה בתכנים פסיכולוגים וסוציולוגים משמעותיים ורלוונטיים עבור הלומדים, לכן ניתן להבין מדוע מגמה זו זכתה להצלחה ולביקוש גבוה לאורך השנים. בשנתיים – שלוש האחרונות ניכרת היחלשות מסוימת בנטייתם של התלמידים לבחור ללמוד דווקא מדעי החברה ולמרות התעניינות וסקרנות בנוגע לנלמד, הבחירה לבסוף הינה במקצועות מדעיים אשר זוכים להערכה אקדמית ומהווים, לדעת הלומדים, "קרש קפיצה" משמעותי לעתידם. יחד עם זאת, מרכז חינוך לאו בק מקבל בכל שנה תלמידים רבים שמתאימים ומעוניינים להתפתח, ללמוד ולפעול בתחומי לימוד רבי מלל וחברתיים אך לא מקבלים מענה מספק מתחומי הפסיכולוגיה והסוציולוגיה המוצעים כיום בבתי הספר. אחד הנימוקים לפיתוחה של תוכנית לימודים ייחודית בקרימינולוגיה במסגרת 2 יחידות לימוד המצטרפות ל – 3 יחידות לימוד נוספות בפסיכולוגיה (2 יח"ל לימוד ו – 1 יח"ל עבודת חקר בתחום הפסיכולוגי) הוא הרצון לחזק תלמידים איכותיים המעוניינים ללמוד מקצוע מעניין כמו מדעי החברה ולתת אפשרות אקדמית מגוונת בדמות לימודי קרימינולוגיה. סיבה נוספת לפיתוח תוכנית לימודית ייחודית בקרימינולוגיה בבית ספרנו נוגעת בשינויים החברתיים המהירים המתרחשים בעידן הגלובלי ואשר מביאים את הנוער להצפה של תכנים ומסרים סותרים ומבלבלים. הנוער שלנו חשוף לעולם הווירטואלי המציג, תכנים בעייתיים שעשויים להוביל לבלבול ולאי הבנה של נורמות וציפיות חברתיות. הנוער צופה באלימות על סוגיה השונים באופן יומיומי, לומד התנהגויות ספק נורמטיביות ספק שאינן נורמטיביות בתחומי התנהגות מגוונים, ביניהם בתחום המיני ואנו כחברה מגמישים עמדות כלפי המצוי לעומת הרצוי ויחסנו כלפי מוסדות שלטון בכלל ומוסדות אכיפת החוק בפרט עובר טלטלה מורכבת. לאור השינויים והמורכבות החברתית אנו רואים חשיבות עליונה בתחום לימוד העוסק בחברה מתוקנת, בהבנת הפשיעה, האלימות ובעיקר בדרכים למגר, להפחית ולהתמודד עם תופעות שליליות ומסוכנות בחברה ולחברה. מהותי שתלמידים, בני נוער, יכירו מקרוב את מוסדות אכיפת

החוק, את תפקידם וחשיבותם החברתית. יפתחו חשיבה יצירתית, ביקורתית אך מבוססת ידע אשר תנחה אותם גם בחייהם הבוגרים, כאזרחים וכבני אדם. לסיכום, ישנן תוכניות לימודים רבות וטובות בבית ספרנו, אולם פיתוח תוכנית ייחודית בקרימינולוגיה תספק מענה לתלמידים המחפשים לעצמם תחום חדשני, רלוונטי, חברתי והמשלב תחומי דעת אקדמיים רבים. כמו כן, תוכנית כזו תאפשר שיח על נושאים מהותיים ביותר בעולמם של בני הנוער אשר לא מקבל ביטוי בתחומי דעת אחרים והנו בעל חשיבות עליונה לחינוכו של דור העתיד, הנוער שלנו, בתקופה טכנולוגית מאתגרת

בבסיסה של תוכנית הלימודים עומדת אהבה ותשוקה למקצוע מדעי החברה בכלל ולתחום הקרימינולוגיה בפרט. המחשבה המנחה היא כי לימודי קרימינולוגיה הם מסע מגוון הנוגע בנפשו של האדם, בנפשה של החברה ומביא את הלומד להפנמת ערכים ונורמות חברתיות. לימודי הקרימינולוגיה מספקים ראייה חברתית רחבה, נקודות מבט בוגרות ומפוכחות על תופעות חברתיות רבות ומעניקים ללומד הבנה וידע אודות העולם החברתי ומקומם של בני האדם והוא עצמו בתוכם כחלק מההתנהלות החברתית.

"אני לא מאמין לשמועות האלה בכלל- לפחות אינני מסוגל להאמין להן כשאני רואה אותך. החטא נרשם על פניו של אדם. אי אפשר להסתירו. אנשים מדברים לפעמיים על הרגלים מגונים חשאיים. אין כאלה. אם איזה אומלל מפתח נטייה מגונה כלשהי, היא תסתמן בקווי המתאר של פיו, בצניחת העפעפים שלו, אפילו בצורת ידיו... אבל אתה, דוריאן, עם פניך התמימות, הבהירות, הטהורות, ועלומיך השלווים, המופלאים - אני לא מאמין לשום דבר בגנותך".

[אוסקר ווילד](#) - מתוך הספר "תמונתו של דוריאן גריי", מפי הדמות 'באזיל הלווארד')

הקטע לעיל מבטא תפיסות שהיו נהוגות עם תחילת המחקר הקרימינולוגי (לומברוזו למשל) אך עשוי להתאים לתיאור תחושותיו ומחשבותיו של האדם הממוצע על פושעים ופשעים גם כיום. תכנית הלימודים בקרימינולוגיה תעניק ללומד ידע, יכולות ניתוח והבנה חברתית על ממדי הפשיעה לסוגיה השונים והיותה חלק בלתי נפרד מהחברה האנושית באשר היא.

מרכיב נוסף העומד בבסיס החשיבה על תכנית הלימודים הייחודית הינו היחס וההבנה של בני הנוער והחברה בכלל כלפי מוסדות אכיפת החוק השונים שכן קשה שלא להבחין בירידה בערכם של מוסדות אלו. לא ייפלא הדבר כאשר מבוגרים ובני נוער חיים בעולם שבו שחיתות, קבלת שוחד וערפול בין נורמטיבי ללא נורמטיבי הוא שגרה בתקשורת, בפוליטיקה ועוד.

**”לתחושת הציבור בדבר קיום שחיתות במערכות השלטון – יש גם השלכות חברתיות קשות:
אובדן אמון כללי של הציבור בפעילות מערכות השלטון ובהחלטותיו; לגיטימציה לאי-כיבוד
חוק על-ידי הפרט, ותחושת תסכול ודמורליזציה כללית.” - מני מזוז**

אנו מאמינים כי תוכנית לימודים בקרימינולוגיה תשפוך אור ותבהיר את העולם הערכי בו אנו שואפים לחיות, תגרום לתלמידים לברר מהן הנורמות החברתיות הרצויות להם ולחברה בה הם חיים ותוביל להבנה טובה יותר של מוסדות אכיפה ומידת יעילותן לחברה ולפרט. הרעיון של בית ספר לדידנו, הוא הקניית ידע באופן נרחב אך בעיקר, גיבושם של צעירים וצעירות עם רצון ושאיפה לתיקון עולם, ליצירת חברה טובה יותר עבור אזרחיה ובעלי הבנה של המנגנון החברתי. תוכנית הלימודים תיבנה על בסיס רעיון זה ותחשוף את הלומדים לתיאוריות, תופעות חברתיות מגוונות, שיטות טיפול ושיקום מתוך כוונה לספק להם בסיס רחב ככל הניתן להבנת פשיעה על גווניה, אכיפה, ענישה, טיפול והתמודדות עם כל אלו בעבר, בהווה אך בעיקר – בעתיד.

7. ראשי פרקים של מיקוד הנושאים הנלמדים ודרכי ארגון התוכן – חלוקה כללית של נושאים

ושעות

נושא 1 – מבוא לקרימינולוגיה וחקירה מדעית		18 שעות
1	התפתחות גישות למחקר קרימינולוגי, שיפוט ערכי ויחסיות הסטייה – לימוד האסכולות (קלאסית / פוזיטיביסטית)	6 שעות
2	סוגי עבירות ועבריינים (יילמד בזיקה למושגים נורמה/נורמטיביות / סטייה חברתית) יתקשר לאסכולות שנלמדו בנושא הקודם.	6 שעות
3	חיזוי עבריינות – יילמד באופן כללי וישתלב בהמשך בהקשר של שילוב ושיקום.	6 שעות
נושא 2 - תיאוריות בקרימינולוגיה		62 שעות
4	תיאוריות ביולוגיות: • לומברוזו והעברייין מלידה • ניאו לומברוזיאנים • תורשה וסביבה • אלימות והמח	10 שעות

5	תיאוריות פסיכולוגיות : • פרויד והגישה הפסיכואנליטית להתנהגות עבריינית • גורמי חברות ואלימות – ויניקוט	10 שעות
6	פסיכופתיה ועבריינות – נושא מקשר בין תיאוריות ביולוגיות לתיאוריות פסיכולוגיות בשל השילוב של גנטיקה וסביבה בהווה הפסיכופטית.	10 שעות
7	תיאוריות סוציולוגיות ותיקות *תיאוריית ההתחברות הדיפרנציאלית – סאתרלנד "הגנב המקצועי". * הגישה האקולוגית ואסכולת שיקגו *תיאוריית הלמידה החברתית של אייקרס *תיאוריית פיקוח – חברות ועבריינות - גלובליזציה, הגירה ועבריינות של מהגרים – לימוד הנושא מזווית תיאורטית.	10 שעות השקה עם סוציולוגיה
8	תיאוריות סוציולוגיות עכשוויות : • כיווני מחקר סוציולוגי עכשוויים • תיאוריית "החלונות השבורים" • פשיעה ממוקדת, עבריינות בקרב מיעוטים ומהגרים (זווית יישומית, מחקרית) ושינוי מדיניות לשם מניעה ושיקום – יתקשר לנושא השלישי של אכיפת החוק.	6 שעות השקה עם סוציולוגיה
9	עבריינות נשים : • סוגי עבירות, היקפן והסברים להן.	4 שעות
10	סוציאליזציה – משפחה ופשיעה : • השינוי בדפוסי המשפחה והשלכותיו על פשיעה • פרסונס • המשפחה העבריינית • מתחים במשפחה • גודל המשפחה וסדר הלידה • שיגור הנורמות ומצבי קונפליקט	6 שעות השקה עם סוציולוגיה

11	סיור לימודי בנושא ניתוח תופעות חברתיות סביבתיות הרלוונטיות לתיאוריות שנלמדו.	6 שעות
נושא 3 – עבריינות נוער (במסגרת הערכה חלופית)		
12	מאפייני גיל ההתבגרות	4 שעות
13	עבריינות נוער כתופעה בחברה הישראלית – מאפיינים אנטי סוציאליים	6 שעות
14	היווצרות קבוצות נוער עברייניות	8 שעות
15	התמכרויות ושימוש לרעה בחומרים מסוכנים : • היכרות עם חומרים מסוכנים • מהי התמכרות? • בני נוער ושימוש בסמים • הימורים והתמכרות להימורים בקרב בני נוער	16 שעות
16	אלימות ברשת : • ביטויים של אלימות ברשת – למה אנחנו חשובים בעולם הפוסט מודרני? • בני נוער ואלימות ברשת	6 שעות
17	מגדר ואלימות מינית : • מגדר, מין ומיניות – הגדרות והסברים • מהי אלימות מינית מבחינה חוקית כיום ובעבר • אלימות מינית כיום בחברה המערבית – ביטויים, חקיקה וענישה • בני נוער ועבריינות מין	12 שעות
18	סיור לימודי שמטרתו לנתח תופעות הקשורות לעבריינות נוער.	8 שעות
נושא 3 – תורת הענישה ומוסדות אכיפת החוק		
19	ענישה בראי ההיסטוריה ועונש המוות בעולם כיום	8 שעות
20	התפתחות רעיון הכליאה והתבוננות בעונש המאסר וחלופותיו	6 שעות
21	תת תרבות האסירים	4 שעות
22	שיקום אסירים בישראל	4 שעות
23	ענישה של עבריינים בני נוער	6 שעות

24	תוכניות שיקום וטיפול לנוער עבריין	6 שעות
25	היכרות עם מוסד אכיפת חוק - משטרת ישראל	2 שעות
26	עבודת המשטרה מול נוער עבריין	4 שעות

8. מטרות התוכנית

מטרת על:

העלאת מודעות הלומדים להיבטים שונים של תופעת העבריינות ואפשרויות הטיפול ושיקום של עבריינים

א. מטרות בתחום הידע:

1. התלמיד יכיר מושגים, תיאוריות ומחקרים בתחום הקרימינולוגיה.
2. התלמיד ישתמש בידע שצבר לניתוח תופעות של עבריינות.
3. התלמיד יבין את למערכת השיקולים והאילוצים של מערכות האכיפה והענישה בישראל.

ב. מטרות בתחום המיומנויות:

מיומנויות קוגניטיביות :

1. התלמיד יאתר, יעריך ויבקר מידע הנוגע להסברים לתופעת חברתיות בכלל ולעבריינות בפרט.
2. התלמיד יתנסה בתהליכי חשיבה ביקורתית אותם יישם על אירועים אקטואליים.
3. התלמיד ינתח תוצאות ויסיק מסקנות המבוססות על מחקרים שונים.
4. התלמיד יזהה השלכות אפשריות של תופעות חברתיות על החברה.

מיומנויות אישיות :

1. התלמיד יפתח תחושת שייכות ומחויבות לחברה מתוך הבנת מקומו כאדם שומר חוק.
2. התלמיד ייחשף למגוון דעות ויפתח סובלנות כלפי דעות שונות משלו.
3. התלמיד יציב לעצמו מטרות ויישם אותן.
4. התלמיד יפתח יכולות של לומד עצמאי.
5. התלמיד יסגל יכולת עמידה מול קהל וביטוי עצמי באופן פומבי.

מיומנויות בין-אישיות :

1. התלמיד ירכוש כלים לעבודה בצוות במסגרת עבודה קבוצתית.
2. התלמיד יבין השלכות של התנהגויות על רגשות חוויות והתנהגויות של אחרים.
3. התלמיד יזהה נורמות חברתיות, ציפיות חברתיות ודרכי השפעתן על הפרט.
4. התלמיד יעזור וייעזר באחרים בתהליכי הלמידה.

ג. מטרות ערכיות:

1. התלמיד יפתח מודעות לערכי החברה בה הוא חי ולנורמות המבטאות ערכם אלה.
2. התלמיד יפנים ערכים של סבלנות וסובלנות כלפי בני אדם ותופעות חברתיות שונות.
3. התלמיד ידון בדילמות מוסריות מורכבות חברתית תוך מודעות להבדלים בסולמות ערכים ומודעות לקונפליקטים אפשריים בחברה.
4. התלמיד ירתום את הידע שצבר ויעשה בו שימוש לתועלת סביבתו החברתית ליצירת שינוי חברתי.

9. הערכה – תכנית ייחודית 2 יח"ל

מרכיב	כיתה י"א	כיתה י"ב
משקל ציון שנתי מציון ההגשה	50%	50%
משקל בחינת מתכונת ב % מתוך ציון שנתי		50%
מרכיבי הציון השוטף (מבחני אמצע, עבודות ומטלות, שיעורי בית ותלמידאות...)	מבחן מסכם בנושא מבוא ותיאוריות, מטלות שוטפות, שיעורי בית ותלמידאות.	מבחן מסכם בנושא ענישה ואכיפה בישראל, מטלות שוטפות, שיעורי בית ותלמידאות.
חלופת הערכה 1 - תיאוריות סוציולוגיות ותיקות		
משקל ב -15%	הוראת עמיתים 10% מטלת צפייה 5%	
היקף שעות על פי תכנית הלימודים – 12		
חלופת הערכה 2 – תיאוריות סוציולוגיות עכשוויות.		
משקל ב – 15%	משימה אישית – 10% משימה בזוגות – 5%	
היקף שעות על פי תכנית הלימודים – 10		

		חלופת הערכה 3 - פסיכופתיה
	מטלת צפייה – 4% כתיבת שאלות לקראת הרצאה – 2% כתיבת רפלקציה – 4%	משקל ב – 10%
		היקף שעות על פי תכנית הלימודים - 8
		חלופת הערכה 4 – עבריינות נוער
מטלה קבוצתית מסכמת למידה – 50% (מתוך 60% שניתן לנושא זה)	מטלה אישית – 5% מטלה קבוצתית – 10% מטלת צפייה אישית – 10% מטלה קבוצתית – 10% מטלה אישית – 10% מטלה אישית – 5%	משקל ב – 60%
		היקף שעות על פי תכנית הלימודים - 60
30%	70%	סה"כ משקל כל מרכיבי חלופות הערכה בשנה זו.
בחינת בגרות	לא רלוונטי	בחינת בגרות

10. פירוט, מבנה וארגון תוכנית הלימודים

רציונל ארגון התכנים – מתוך שפע התיאוריות ושלל התחומים בהם נוגע מקצוע הקרימינולוגיה , צריך היה לבחור ולדלות נגיעות שונות אשר יתחברו להן יחדיו לבניית תכנית לימודים רציפה מבחינת תוכן אך מגוונת ומותאמת הן לגיל הלומדים ולתחומי העניין הרלוונטיים להם והן מבחינת המסרים הערכיים והמטרות החינוכיות המגולמות בתוך תכנית הלימודים.

מסיבה זו, תכנית הלימודים נחלקת לשלושה חלקים עיקריים מבחינת תוכן :

1. מבוא וחקירה מדעית – נושא זה יפגיש את הלומדים עם תיאוריות ומושגים בסיסיים מתחום

מדעי החברה (סוציולוגיה, פסיכולוגיה וקרימינולוגיה) אשר מהווים את הקרקע להבנת תופעות מורכבות יותר בהם יעסקו התלמידים בהמשך לימודיהם במגמה.

2. עבריינות בני נוער – תחום זה הינו מתאים ומשמעותי ביותר מבחינת הגיל ונסיבות החיים של

הלומדים. בתוך נושא רחב היקף זה יפגשו הלומדים הסברים שונים לעבריינות נוער על

סוגיהן וייחשפו לתופעות שליליות האופייניות גם לגיל הנעורים ואשר מהוות חלק בלתי נפרד

ממציאות חייהם כגון שימוש בחומרים ממכרים, הימורים, חשיפה לפורנוגרפיה ואלימות ברשת. נושא זה יילמד במסגרת הערכה בית ספרית ואירועי ההערכה שלו יהיו מגוונים ומותאמים ללמידה משמעותית.

3. תורת הענישה ומוסדות אכיפת החוק – הלומדים יכירו את דרכי הענישה וההתמודדות החברתית עם פשיעה לאורך ההיסטוריה על מערכת השיקולים, האילוצים וההתפתחות של החשיבה הטיפולית שיקומית. למידה זו תפגיש אותם עם דילמות מוסריות מורכבות ותוביל אותם להסתכלות ביקורתית על החברה, גם כיום. בנוסף, נושא זה, יפגיש את הלומדים עם תפקידם וחשיבותם של מוסדות אכיפת החוק ובפרט עבודת המשטרה. היכרות זו והבנה של חשיבות החוק ואכיפתו במניעת פשיעה והפחתתה בחברה תסייע לבני הנוער לגבש עמדות חיוביות יותר כלפי עבודת המשטרה וכלפי מערכת החוק כולה.

לסיכום, החשיבה שעומדת בבסיסה של תכנית הלימודים היא שילוב של ידע תיאורטי – אקדמי בסיסי עם נושאים רלוונטיים לגיל ולבעיות המשמעותיות בו אך בד בבד חינוך לערכים וטיפול חשיבה עצמאית, יצירתית וביקורתית.

תכנית הלימודים המפורטת על פי נושאים ומושגים מרכזיים שיילמדו תוך התייחסות לחלוקת השעות, מטרות ההוראה

	נושא הלימוד	שעות	מושגים מרכזיים	מטרות ההוראה	אסטרטגיות הוראה מיומנויות חשיבה ודרכי הערכה	ביבליוגרפיה (הסוגריים מייצגים את מספר המקור ברשימת המקורות).
נושא מארגן ראשון – מבוא לקרימינולוגיה וחקירה מדעית – 18 שעות						
1	התפתחות גישות למחקר קרימינולוגי, שיפוט ערכי ויחסיות הסטייה.	6	נורמות, עבריינות, אחידות חברתית, אחריות מוסרית, פיקוח חברתי, הרתעת הכלל והרתעת הפרט, הובס, קרימינולוגיה כמדע חברתי, שיפוט ערכי – סטייה לעומת קונפורמיות, יחסיות הסטייה	התלמיד יכיר את המושגים. התלמיד יבין את תחום המחקר הקרימינולוגי.	אסטרטגיות הוראה: הוראה פרונטלית, דיון כיתתי. תרגול המושגים בקבוצות קטנות. מיומנויות חשיבה: מיון מידע חדש, הרחבת נקודות מבט, בניית טיעון. דרכי הערכה: המושגים הנלמדים יכללו במבחן המסכם.	(18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד, 1987 עמ' 13 – 27 (11) לרנאו, ח. עמ' 25 – 49.

			ועבירה טבעית, היחס לסוטה והעברייין בראי ההיסטוריה – בנתהאם ובקאריה.		
2	סוגי עבירות ועבריינים (יילמד בזיקה למושגים נורמה/נורמטיבי ות / סטייה חברתית) יתקשר לאסכולות שנלמדו בנושא הקודם.	6	לומברוזו – האדם העברייין. אלברט ריס – סיווג עבריינים. קלינארד וקוויני – קטיגוריות עברייניות. יישום מחקר ישראלי - שוהם ואחרים.	אסטרטגיות הוראה : הוראה פרונטלית. דיון. יישום המושגים באמצעות עבודה אישית בכיתה. <u>מיומנויות חשיבה :</u> השוואה זיהוי נקודות דמיון ושוני. טיעון. <u>דרכי הערכה :</u> דף עבודה אישי שיעשה בכיתה עם חומר פתוח. נושא זה נכלל במבחן המסכם.	(18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד , 1987 עמ' 44 – 56
3	חיזוי עבריינות – יילמד באופן כללי וישתלב בהמשך בהקשר של שילוב ושיקום.	6	רצדיביזם מחקר – שהם, רהב, לינור. ביקורת אודות ניבוי עבריינות.	אסטרטגיות הוראה : הוראה פרונטלית עבודה בקבוצות. דיון כיתתי. צפייה בסרט. דו"ח מיוחד - דילמות ומוסר – חיזוי עבריינות. <u>מיומנויות חשיבה :</u> מיון והשוואה יישום מושגים בניית טיעון. <u>דרכי הערכה :</u> נושא זה נכלל במבחן המסכם. בנוסף לכך התלמידים יבצעו מטלת צפייה קבוצתית.	(18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד , 1987 עמ' 63 – 69
נושא מארגן שני- תיאוריות בקרימינולוגיה 62 שעות					
4	תיאוריות ביולוגיות המסבירות עבריינות.	10	לומברוזו – העברייין מלידה. שלדון – טיפוס גוף. הורמונים ועבריינות.	אסטרטגיות הוראה : הוראה פרונטלית. למידה עצמית באמצעות מקרה לדוגמה (לרנאו עמודים 109 – 111 - עבריינות נוער וחוסר בשלות המוח).	(18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד , 1987 עמ' 70 – 112 , 124 – 133. (15) סוואב, ד. עמ' 203 – 213 (11) לרנאו, ח. עמ' 103 - 117

			תורשה /סביבה ועבריינות – מחקרי תאומים. דולרד ומילר - "תוקפנות לשמה". מבנים מוחיים ותגובות תוקפניות – ניסוי בעכברים. המערכת הלימבית ואלימות.	והסברים ביולוגים שונים לעבריינות. התלמיד יכיר ניסויים בבעלי חיים בשימוש מדעי החברה והרפואה. התלמיד יבין את הקשר בין המח, הגוף והסביבה להתנהגות עבריינית.	דיון כיתתי בעקבות עבודה עצמית. <u>מיומנויות חשיבה</u>: הבחנה בין עובדה לדעה. זיהוי יחסים בין שני משתנים. הגדרת עיקר וטפל תמצות וסיכום. <u>דרכי הערכה</u>: נושא זה נכלל במבחן המסכם.	
6	תיאוריות פסיכולוגיות הגישה הפסיכואנליטית להתנהגות עבריינית • גורמי חברות ואלימות – ויניקוט.	10	מבנה האישיות: סתמי, אני, אני עליון. שלב אדיפלי ותסביך אדיפלי. אישיות אנטי סוציאלית – התנהגות אנטי חברתית. תוקפנות. דאגה. תחושת אשמה.	התלמיד יכיר תיאוריות פסיכולוגיות בולטות המסבירות עבריינות. התלמיד יבין את המושג תוקפנות על היבטיו השונים. התלמיד יבחין בין סיבות שונות להתנהגות תוקפנית. התלמיד יכיר את הפרעת האישיות האנטי סוציאלית בהקשרה לעבריינות.	<u>אסטרטגיות הוראה</u>: למידה פרונטלית. עבודה בזוגות. יישום ותרגול באמצעות משימה אישית בכיתה. <u>מיומנויות חשיבה</u>: גילוי סיבה ותוצאה השוואה הצדקת הידע והערכתו. <u>דרכי הערכה</u>: התלמיד יגיש משימת תרגול ויישום מושגים אישית. בנוסף, נושא זה נכלל במבחן המסכם.	(18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד, 1987 עמ' 218 – 222 (7) ויניקוט "חסך ועבריינות" עמ' 170 – 200
7	פסיכופתיה ועבריינות – נושא מקשר בין תיאוריות ביולוגיות לתיאוריות פסיכולוגיות בשל השילוב של גנטיקה וסביבה	10	הפרעת אישיות פסיכופתית הגדרות, אפיונים ואבחון. פסיכופתיה והתנהגות עבריינית. הסברים לפסיכופתיה.	התלמיד יכיר את הפרעת האישיות הפסיכופתית והקשר שלה לפשיעה ועבריינות. התלמיד יבין את הקשר בין	<u>אסטרטגיות הוראה</u>: הוראה פרונטאלית דיון הסרט "ללא מניע". הרצאה חיצונית - פסיכופתיה <u>מיומנויות חשיבה</u>: סיעור מוחין טיעון	(18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד, 1987 עמ' 210 – 218.

	בהוויה הפסיכופתית.			פסיכופתיה לגנטיקה ולסביבה. התלמיד יתנסה בניתוח ואבחון באמצעות מטלת צפייה.	ניסוח שאלות (לקראת ההרצאה) <u>דרכי הערכה : חלופות הערכה</u> במסגרת נושא זה של הערכה חלופית יוערך התלמיד על בסיס מטלת הצפייה שיגיש והכנת שאלות לקראת הרצאה. כמו כן תוגש רפלקציה אישית מקוונת על הלמידה והחווייה.	
8	המשפחה ועבריינות.	6	סוציאליזציה. משפחה עבריינית – אוסבורן ווסט. מתחים במשפחה ועבריינות – שהם ורהב . קונפליקטים ופגישה בשיגור נורמות וקליטתן.	התלמיד ידע מושגי מפתח הקושרים משפחה לעבריינות. התלמיד יפנים את חשיבות העברת / קליטת הנורמות החברתיות להיווצרות אדם נורמטיבי ושומר חוק. התלמיד יביע דעה אישית מנומקת לאור הנלמד.	<u>אסטרטגיות הוראה :</u> הוראה פרונטלית. דיון <u>מיומנויות חשיבה :</u> זיהוי יחסים בין שני משתנים. הצדקת הידע והערכתו. טיעון. <u>דרכי הערכה :</u> נושא זה נכלל במבחן המסכם.	(18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד 1987, עמ' 228 – 242
9	תיאוריות סוציולוגיות ותיקות המסבירות עבריינות.	10 שעות קשור לסוציו לוגיה	<u>סאתרלנד :</u> עבריינות כהתנהגות נלמדת. השפעת הקבוצה הראשונית על למידת עבריינות. <u>סייקס ומצא :</u> טכניקות נטרול – למידת העמדה הרגשית כלפי העבריינות. <u>אסכולת שיקגו</u> – מיפוי פשיעה, מלחמה בעוני. <u>תת תרבות</u> ושונות ערכית.	התלמיד יפתח מיומנות של עבודה בקבוצה. התלמיד יעמיק בתיאוריה אחת באופן משמעותי. התלמיד יתנסה בטכניקה של הוראת עמיתים. התלמיד יישם את המושגים שלמד דרך	<u>אסטרטגיות הוראה :</u> הוראת עמיתים עבודה בקבוצות על ששת התיאוריות. הוראה פרונטלית - נושא גלובליזציה והגירה . צפייה בסרט – יומן נעורים – למידת עבריינות, טכניקות נטרול, אסכולת שיקגו, תיוג, מנגנוני פיקוח. <u>מיומנויות חשיבה :</u> הגדרת עיקר וטפל, מיזוג, תמצות וסיכום. פרשנות וחשיבה ביקורתית.	(1) העברייין בהתהוותו, אדד. עמ' 55 – 96 (18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד , 1987, עמ' 243 – 285 (11) לרנאו, ח. עמ' 127 – 158

			תיוג זהות עבריינית. תיאוריית פיקוח – חברות ועבריינות. הירשי – מנגנוני פיקוח. גלובליזציה, הגירה ועבריינות של מהגרים. התנגשות תרבויות – סלין.	צפייה בסרט וניתוחו.	<u>דרכי הערכה : חלופות הערכה.</u> הערכת התלמיד תתבצע באמצעות שלושה מדדים : 1. התוצר הקבוצתי בתהליך הוראת העמיתים. 2. מטלת הצפייה. 3. רפלקציה אישית על למידת הנושא.	
10	תיאוריות סוציולוגיות עכשוויות המסבירות עבריינות.	6 קשור לסוציו לוגיה.	תיאוריית החלונות השבורים – אכיפה , אי סדר חברתי. ביקורת על התיאוריה. מוקדי פשיעה עירוניים. עוני – הגירה – פשיעה. עבריינות בקרב מיעוטים ומהגרים (זווית יישומית, מחקרית) ושינוי מדיניות לשם מניעה ושיקום – יתקשר לנושא השלישי של אכיפת החוק.	התלמיד יכיר תיאוריות מרכזיות להסבר פשיעה בהיבט חברתי. התלמיד יבין את הקשר בין תופעת ההגירה, עוני ופשיעה. התלמיד ינתח קטעי מידע/צפייה בהקשר לנושא הנלמד. התלמיד ייחשף ויבין מחקרים בנושא הנלמד.	<u>אסטרטגיות הוראה :</u> הוראה פרונטלית. דיון צפייה - מבט שני – על קליטתם של מהגרים מאתיופיה ומחבר המדינות המדגים את תאוריית התנגשות התרבויות. – עבודה בזוגות. ניתוח כתבה - גלובס https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000812991 - עבודה אישית. <u>מיומנויות חשיבה :</u> סיעור מוחין גילוי סיבה ותוצאה זיהוי יחסים בין שני משתנים. פרשנות וניתוח מידע. <u>דרכי הערכה : חלופות הערכה.</u> שני מדדים : 1. עבודה בזוגות – ניתוח "מבט שני". 2. עבודה אישית – ניתוח כתבה.	(11) לרנאו, ח. עמ' 159 – 179

11	עבריינות נשים.	4	עבריינות נשים - סוגי עבירות, היקפן והסברים להן.	התלמיד יכיר ויבחין במאפיינים הייחודיים של עבריינות נשים. התלמיד יישם את המושגים שלמד באמצעות מקרה לדוגמה וסרט דקומנטרי.	<u>אסטרטגיות הוראה:</u> הוראה פרונטלית. דיון. עבודה עצמית - לרנאו עמוד 165 – 167 מקרה לדוגמה. רצח ילדים. צפייה וניתוח - מבט שני – נשים רוצחות. <u>מיומנויות חשיבה:</u> הסקת מסקנות. השוואה טיעון. <u>דרכי הערכה:</u> שני מדדים: 1. עבודה עצמית על בסיס המקרה לדוגמה. 2. מטלת צפיה על הסרט הדוקומנטרי	(5) גור ענת, נשים אסירות (4) בן ברוך, פשיעת נשים בישראל
11	סיור - דרום תל אביב:	6	עבריינות נשים, עבריינות מהגרים, תיאוריית החלונות השבורים	התלמיד יחוות באופן אישי ורב ערוצי מושגים שנלמדו בכיתה. התלמיד יעבור תהליך של הטמעת מושגים. התלמיד ימלא רפלקציה בעקבות הסיור.	<u>דרכי הערכה:</u> התלמידים ימלאו דו"ח סיור המשלב יישום מושגים שנלמדו עם החוויה האישית של הלומד.	
נושא מארגן שלישי – עבריינות בני נוער – 60 שעות - נושא זה יילמד כולו במסגרת הערכה חלופית.						
12	מאפייני גיל ההתבגרות – גיל הנעורים כהקדמה.	4	השפעות ביולוגיות. בשלות אינטלקטואלית. צפיות חברתיות. אונה פרה פרונטלית והתנהגות מתבגרים.	התלמיד יבחין במאפיינים ייחודיים לגיל ההתבגרות. התלמיד יכיר את המושג אונה פרה פרונטלית ואת השפעת האזור המוחי הזה על ההתנהגות	<u>אסטרטגיות הוראה:</u> הוראה פרונטלית – מאפייני גיל ההתבגרות, אונה פרה פרונטלית ותפקידה. דיון כיתתי. משימה עצמית – סכנות גיל ההתבגרות. <u>מיומנויות חשיבה:</u>	(9) אבנר זיו, התבגרות, עמ' 33 – 42 (15) סוואב עמ' 111 – 119.

			התלמיד יוכל לשער מהן הסכנות ההתנהגותיות של מתבגרים בהקשר להתנהגות עבריינית לאור הנלמד.	הגדרת עיקר מטפל, תמצות וסיכום. גילוי סיבה ותוצאה טיעון. <u>דרכי הערכה</u> : התלמיד יוערך באמצעות המשימה האישית. נושא לימוד זה יהווה אחת מאפשרויות הבחירה לתלמיד במשימת הערכה חלופית מסכמת יחידה.	
13	עבריינות נוער כתופעה בחברה הישראלית התנהגות אנטי סוציאלית בגיל ההתבגרות	6	התנהגות אנטי סוציאלית הזנחה משפחתית "בלגן" על צורותיו השונות.	התלמיד יכיר את המחקר של תימור, אוזן ורונאל העוסק בהתנהגות אנטיסוציאלית בגיל ההתבגרות והסיבות לה. התלמיד ילמד כיצד להתייחס למחקר אקדמי על מרכיביו השונים (מהלך מחקר, תוצאות, מסקנות) התלמיד יתנסה בחיפוש מידע רלוונטי לנושא באינטרנט והצגתו לפני הכיתה.	(3) בן ברוך סוזי – מאמר. (20) "נוער בבלגן" עמ' 7 – 38. <u>אסטרטגיות הוראה</u> : הוראה פרונטלית – הצגת המחקר. עבודה בקבוצות – חיפוש מקרה באינטרנט והצגתו לכיתה. <u>מיומנויות חשיבה</u> : זיהוי יחסים בין שני משתנים. הסקת מסקנות. השוואה זיהוי נקודות דמיון ושוני. <u>דרכי הערכה</u> : התלמיד יוערך על בסיס המשימה הקבוצתית. נושא לימוד זה יהווה אחת מאפשרויות הבחירה לתלמיד במשימת הערכה חלופית מסכמת יחידה.
14	קבוצות של נוער עבריין – אלברט כהן היווצרות קבוצות נוער עברייניות	8	מעמד סוציאקונומי. עברייני רכוש. "קבוצת האלימות" "קבוצת הכיף". תת תרבות עבריינית – אלברט כהן.	התלמיד ידע משמעות המושג מעמד סוציאקונומי ויוכל לקשר אותו להיבטים של עבריינות. התלמיד יבחין בין קבוצות שונות של עברייני נוער. התלמיד יכיר את המושג תת תרבות עבריינית על מאפייניו השונים.	(18) "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד, 1987, 379 – 391. <u>אסטרטגיות הוראה</u> : הוראה פרונטלית. דיון כיתתי. <u>מיומנויות חשיבה</u> : שאילת שאלות סיעור מוחין הסקת מסקנות זיהוי יחסים בין שני משתנים. <u>דרכי הערכה</u> : נושא זה והמושגים הנלמדים בו ישתלב בדוח סיור המסכם

						בתום יחידת הלימוד של עבריינות בני נוער.
15	התמכרויות ושימוש לרעה בחומרים מסוכנים: • היכרות עם חומרים מסוכנים • מהי התמכרות? • בני נוער ושימוש בסמים • הימורים והתמכרות להימורים בקרב בני נוער • התמכרות בני נוער לפורנוגרפיה	16	סם, שימוש לרעה, התמכרות, מאפייניה של התמכרות, תלות, ותסמיני גמילה. חומר פסיכו – אקטיבי. דופמין, מרכז גמול במח, תחלואה כפולה. התמכרות ואלומות. התמכרות להימורים, פורנוגרפיה.	התלמיד יכיר מושגי בסיס מתחום ההתמכרויות. התלמיד יבין את הקשרים בין התמכרות להתנהגות עבריינית. התלמיד יפנים את סוגי ההתמכרות השונים שאינם מלווים בשימוש בסם מסוכן – התמכרות התנהגותית והשלכותיה.	אסטרטגיות הוראה: הוראה פרונטלית שיח כיתתי. צפייה בסרט טריינספורטינג. דיון כיתתי. מיומנויות חשיבה: היתוך מידע, השוואה, מיון, תמצות וסיכום, זיהוי נקודות דמיון ושוני, הסקת מסקנות, פרשנות. דרכי הערכה: הגשת דוח צפייה המבסס ידע ויישום מושגים נלמדים. נושא לימוד זה יהווה אחת מאפשרויות הבחירה לתלמיד במשימת הערכה חלופית מסכמת יחידה.	(22) אתר הרשות למלחמה בסמים (23) https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%AA%D7%9E%D7%9B%D7%A8%D7%95%D7%AA https://www.youtube.com/watch?v=f2rS_bmilrU (25) "קנאביס" – פארק החולדות. (20) נוער בבלגן עמ' 177 – 209 (17) פריד – הימורים בקרב בני נוער (24) סטטיסטיקה לממדי התופעה והשלכותיה מתוך אתר הכנסת. https://www.youtube.com/watch?v=KPiHGInLI0o
16	אלימות ברשת: • ביטויים של אלימות ברשת – • בני נוער ואלימות ברשת	6	פגיעה מקוונת הטרדה, התלהמות, השמצה, התחזות, החצנה, מניעה, מעקב, איומים. מאפיינים ייחודיים של אלימות ברשת. שכיחות והשפעות. המצב בישראל, דרכי התמודדות.	התלמיד יכיר את המושגים הרלוונטיים לעולם התוכן המקוון. התלמיד ידון בסוגיות אקטואליות וישתף מחוויותיו וידיעותיו. התלמיד יבין את הקשר בין פעילות מעולם המקוון לעבריינות ופשיעה.	אסטרטגיות הוראה: הוראה פרונטלית, עבודה בקבוצות קטנות, דיון. מיומנויות חשיבה: למידה מקוונת, חיפוש במאגרי מידע, הצדקת הידע והערכתו, מיזוג. דרכי הערכה: משימה קבוצתית להגשה ולהצגה בכיתה.	(26) אלימות ובריונות ברשת – מעובד מתוך הד החינוך יוני 2012. https://www.itu.cet.ac.il/%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A8%D7%A9%D7%AA-%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%AA-%D7%9E%D7%A6%D7%91

						(6) הימן, אולניק ועדן "אלימות ופגיעות ברשת האינטרנט" - האוניברסיטה הפתוחה.
17	מגדר ואלימות מינית. •אלימות מינית כיום בחברה המערבית – ביטויים, חקיקה וענישה •בני נוער ועבריינות מין	12	מגדר, מין, מיניות, אלימות מינית, החוק בישראל ובעולם. עבירת מין.	התלמיד יכיר את המושגים הבסיסיים התלמיד ידע את החוקים הנוגעים לעבירות מין. התלמיד יבין את משמעות המושג עבירת מין על סוגיה השונים בהקשר להתנהגות בני נוער.	<u>אסטרטגיות הוראה</u> : משחק מושגים: הוראה פרונטלית . משחק תפקידים בכיתה : בית משפט מדומה. הרצאה מקרימינולוג קליני העובד במרכז טיפול לעברייני מין. מיומנויות חשיבה : מיזוג, טיעון, ניסוח שאלות. <u>דרכי הערכה</u> : ניסוח שאלות לקראת הרצאת הקרימינולוג ומילוי רפלקציה לאחר סיום יחידת הלימוד.	(13) סוציולוגיה במעגלי החברה – כרך תרבות עמ' 69 – 70 (27) ויקיפדיה – ערך מגדר (28) חוק העונשין 1977 https://www.1202.org.il/centers-union/info/what-is-sexual-assault (21) איגוד מרכזי הסיוע - נתונים על פגיעות מיניות בישראל נכון ל- 2015. (29) בתוך אסופת מאמרים – משרד החינוך. "עבריינות מין בקרב מתבגרים" – ד"ר טליה אתגר בתוך "קטינים פוגעים מינית".
18	סיוור לימודי – נוער בסיכון	8	מאפייני נוער בסיכון, התמכרויות, אלימות מינית, התנהגויות אנטי סוציאליות בגיל ההתבגרות.	התלמיד יחוה באופן אישי היכרות עם אוכלוסיית בני נוער בסיכון. התלמיד יישם את המושגים שלמד. התלמיד יעריך את חוויית הלמידה בצורה רפלקטיבית.	<u>דרכי הערכה</u> : הגשת דו"ח סיוור מסכם.	
נושא מארגן רביעי – תורת הענישה ומוסדות אכיפת החוק – 40 שעות						
19	ענישה בראי ההיסטוריה עונש מוות בעולם כיום.	8	עונש – מהותו ומטרותיו. עונש מוות.	התלמיד יכיר את הענישה על צורותיה השונות בעבר.	<u>אסטרטגיות הוראה</u> : הוראה פרונטלית "דיבייט" - צורות ענישה. צפייה וניתוח הסרט – "החיים של דיויד גיל". <u>מיומנויות חשיבה</u> :	(16) "לפקח ולהעניש" עמ' 9 – 87 (19) עבירות ועונשים מבוא לפנולוגיה עמ' 26 – 36, 66 – 127, 165 – 184.

			התלמיד יבין את המטרות של הענישה. התלמיד ידון ביתרונותיו ובחסרונותיו של עונש המוות.	הבחנה בין עובדה לדעה, טיעון, פרשנות. <u>דרכי הערכה</u> : השתתפות בדיבייט, מטלת צפייה, נושא זה נכלל במבחן מסכם.	
20	התפתחות רעיון הכליאה והתבוננות בעונש המאסר וחלופותיו.	6	בתי עבודה ובתי תיקון, בתי סוהר צפים, עידן הנאורות, אסכולת התועלתנות, כלא כמוסד כוללני – כאבי המאסר. חלופות מאסר: מאסר על תנאי, קנס פלילי, תיקון בקהילה.	התלמיד ידע כיצד התפתח רעיון הכליאה המודרני. התלמיד יכיר את מאפייני בית הסוהר. התלמיד יבין את קשיי האסירים החיים בבית הסוהר. התלמיד יכיר חלופות מאסר והערכת יעילותן.	(19) "עבירות ועונשים" עמ' 209 – 234, 279 – 301.
21	תת תרבות האסירים	4	קוד התנהגות האסירים, מאפייני חיים, שפה אלימות בבית הכלא.	התלמיד יכיר את אורח החיים המאפיין אסירים. התלמיד יתנסה בדיבור בשפת האסירים.	(19) "עבירות ועונשים" עמ' 249 – 265. (14) תומר עינת ושפת האסירים https://www.haaretz.co.il/mis/c/1.1029496
22	שיקום אסירים בישראל	4	רצדיביזם שיקום ומחיקת העבר, השבה ופיצוי,	התלמיד יכיר את הנתונים בדבר אחוז הרצדיביזם בקרב אסירים בישראל,	(19) "עבירות ועונשים" עמ' 322 – 360. (8) הרשות לשיקום האסיר דוח רצדיביזם – שב"ס.

			התלמיד יצבור ידע אודות דרכי שיקום ותיקון של אסירים בישראל.	נושא זה נכלל במבחן המסכם.		
23	ענישה של עבריינים בני נוער	6	שירות מבחן, קטין, חוק הנוער, אבחון וטיפול פסיכו – סוציאלי, קצין מבחן, תקופת מבחן, טיפול קבוצתי, של"צ, תוכניות חונכות, גישת הצדק המאחה.	התלמיד יבחין בין קטין עבריין לבגיר עבריין. התלמיד יכיר את חוק הנוער בישראל, התלמיד יבין את ההבדלים בין שיטות הענישה השונות וידע את יתרונותיהן וחסרונותיהן התלמיד יכיר את גישת הצדק המאחה.	<u>אסטרטגיות הוראה</u> : הוראה פרונטלית, עבודה אישית וקבוצתית משולבת. דיון כיתתי. צפייה בסרט סליפרס <u>מיומנויות חשיבה</u> : סיכום ותמצות, הבחנה בין עיקר לטפל, השוואה, מיון, הסקת מסקנות. <u>דרכי הערכה</u> : השתתפות פעילה בעבודה אישית וקבוצתית. הגשת מטלת צפייה. הנושא נכלל במבחן המסכם.	(20) "נוער בבלגן" – עמ' 38 – 84 (30) אתר "כלזכות"
24	תוכניות שיקום וטיפול לנוער עבריין	6	טיפול מוסדי/סמכו תי, חסות הנוער, התערבות סמכותית, תכנית התערבות הממוקדת בקורבן, תוכניות הממוקדות בהעצמה. כליאת בני נוער, הסתגלות למאסר, טיפול	התלמיד יכיר את המוסד המטפל בנוער עבריין בישראל. התלמיד יבחין בין שיטות התערבות שונות המקובלות בו. התלמיד יבחין בין טיפול ושיקום במסגרת כליאה לבין	<u>אסטרטגיות הוראה</u> : הוראה פרונטלית, דיון כיתתי הרצאה חיצונית – טיפול בבני נוער עבריינים. <u>מיומנויות חשיבה</u> : זיהוי נקודות דמיון ושוני, השוואה, ניסוח שאלות. <u>דרכי הערכה</u> : השתתפות פעילה בשיעור וכתובת שאלות לקראת הרצאה. הנושא נכלל במבחן המסכם.	(20) נוער בבלגן – עמ' 102 – 151, 268 – 292.

		טיפול ושיקום במסגרת שאיננה כלא.	אפקטיבי בכלא			
25	היכרות עם מוסד אכיפת חוק - משטרת ישראל	2	היסטוריה ומבנה משטרת ישראל.	התלמיד יכיר את מוסד אכיפת החוק ותפקידיו. התלמיד יבין את חשיבותה של המשטרה לשמירתה של חברה ולביטחונם של חבריה. התלמיד יחוש הערכה כלפי עבודת השוטרים	(31) ויקיפדיה (2) משטרה וחברה https://www.youtube.com/watch?v=U-xFls9NDho – סרט על הקמת משטרת ישראל.	<u>אסטרטגיות הוראה :</u> הוראה פרונטלית, דיון כיתתי, צפייה בסרט ודיון קבוצתי. <u>מיומנויות חשיבה :</u> סיעור מוחין, ניסוח שאלות, טיעון, חשיבה ביקורתית. <u>דרכי הערכה :</u> נושא זה נכלל במבחן המסכם.
26	עבודת המשטרה מול נוער עבריין	4	עבירה מזדמנת, "עבריין ותיק", חקירת עובד נוער, הליך אי תביעה, נוהל מעצר, פקחנות וסיור, הסברה, תוכניות ייחודיות עם הקהילה	התלמיד יבחין בין דרכי פעולה של משטרת ישראל לאור גיל העבריין. התלמיד יכיר את ההליך הפלילי המתבצע במקרה של נוער עבריין. התלמיד יעריך את תרומתן של תוכניות ייחודיות של המשטרה עם הקהילה.	(12) דו"ח טיפול המשטרה בקטינים 2005. (10) היערכות המשטרה למניעת פשעה בקרב בני נוער – המועצה לשלום הילד. https://www.youtube.com/watch?v=ED3DuZvLCtM	<u>אסטרטגיות הוראה :</u> הוראה פרונטלית, דיון כיתתי, צפייה בסרטון ודיון על המידע המוצג בו. הרצאה – שוטר מחלק הנוער. <u>מיומנויות חשיבה :</u> ניסוח שאלות, טיעון, הצדק הידע והערכתו. <u>דרכי הערכה :</u> השתתפות פעילה בדיון על הסרטון והכנת שאלות לקראת ההרצאה. נושא זה נכלל במבחן המסכם.

11. ביבליוגרפיה

הביבליוגרפיה תשמש כמקורות מידע והעשרה למורה המלמדת. בהמשך תעובד מקראה לתלמידים. מעת לעת רשימת המקורות תעודכן במקורות עדכניים.

1. אדד משה, 1989, "העברין בהתהוותו", הוצאת אור-עם.
2. אלירס, יהודה, 1996, משטרה וחברה – מבוא למדעי המשטרה. ירושלים: מולטיפרס.
3. בן ברוך סוזי, "עבריינות נוער בישראל: תמונת מצב ודרכי התמודדות". 2011.
4. בן ברוך סוזי, פשיעת נשים בישראל.
5. גור ענת, נשים אסירות – מאפיינים ייחודיים ודרכי טיפול ושיקום מותאמות. הרשות לשיקום האסיר.
6. היימן טלי, אולניק – שמש דורית, עדן סיגל. 2014. "אלימות ופגיעות ברשת האינטרנט: מאפיינים, דפוסים, גורמי סיכון וגורמים מגנים בקרב ילדים ובני נוער". האוניברסיטה הפתוחה המחלקה לפסיכולוגיה וחינוך.
7. ויניקוט, 2014, "חסד ועבריינות", "תולעת ספרים".
8. ועקנין יוחנן רב כלאי, בן צבי קתרין סג"ד, 2019, דו"ח רצידיביזם בישראל 2013 – 2018, ענף מחקר שירות בתי הסוהר.
9. זיו אבנר, 1984, "התבגרות", הוצאת מסדה.
10. חביב ג'ק, בן רבי דליה, ארגוב דפנה, 2001, "היערכות המשטרה בתחום מניעת פשיעה בקרב בני נוער", המועצה הלאומית לשלום הילד.
11. לרנאו חגית, 2016, "עבריינות ואכיפת חוק", פרדס הוצאה לאור.
12. מי-עמי נעמי, 2005, "טיפול משטרת ישראל בקטינים", הכנסת-מרכז מחקר ומידע.
13. נוה ניסן, אלעד רונית, רן אורית. 2003, "סוציולוגיה במעגלי החברה", תרבות, הוצאת רכס.

14. עינת תומר, "שפת האסירים" <https://www.haaretz.co.il/misc/1.1029496>
15. סוואב דיק, 2010, "אנחנו, המוח שלנו", הוצאת כנרת – זמורה ביתן – דביר מוציאים לאור בע"מ.
16. פוקו מישל, 1993, "לפקח ולהעניש", רסלינג הוצאה לאור.
17. פריד, בל גבריאלי, 2007, "התנהגות הימורים בקרב בני נוער: תיאוריה ומחקר. מפגש מס' 26.
18. שהם שלמה גיורא, רהב גיורא, אדד משה, 1987, "קרימינולוגיה", הוצאת שוקן.
19. שוהם שלמה גיורא ושביט, ג. 1993, עבירות ועונשים – מבוא לפנולוגיה. תל אביב: עם עובד.
20. תימור אורי, בן ברוך סוזי, אלישע אתי, 2015, "נוער בבלגן", האוניברסיטה הפתוחה.
21. "בדלתיים סגורות" – איגוד מרכזי לנפגעים/ות תקיפה מינית. דוח לשנת 2015.
22. https://www.gov.il/he/departments/guides/psychoactive_drugs_facts - אתר הרשות למלחמה בסמים.
23. <https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%AA%D7%9E%D7%9B%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%97%D7%95%D7%9C%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%90%D7%A0%D7%95%D7%A9%D7%99-%D7%A9%D7%9C-%D7%93%D7%A8-%D7%91%D7%A8%D7%95%D7%A1-%D7%90%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%99-%D7%9E%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A8%D7%A9%D7%AA-%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%AA-%D7%9E%D7%A6%D7%91%D7%9E%D7%92%D7%93%D7%A8> – מהי התמכרות מתוך ויקיפדיה.
24. https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/2b7e79b6-b1cb-e811-80e1-00155d0a98a9/2_2b7e79b6-b1cb-e811-80e1-00155d0a98a9_11_12390.pdf - אתר הכנסת - חשיפת ילדים לתכנים פורנוגרפיים באינטרנט.
25. <https://www.xn--4dbcyzi5a.com/%D7%A4%D7%90%D7%A8%D7%A7-%D7%94%D7%97%D7%95%D7%9C%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%90%D7%A0%D7%95%D7%A9%D7%99-%D7%A9%D7%9C-%D7%93%D7%A8-%D7%91%D7%A8%D7%95%D7%A1-%D7%90%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%99-%D7%9E%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A8%D7%A9%D7%AA-%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%AA-%D7%9E%D7%A6%D7%91%D7%9E%D7%92%D7%93%D7%A8> – מגזין קנאביס – פארק החולדות.
26. <https://portal.macam.ac.il/article/%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A8%D7%A9%D7%AA-%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%AA-%D7%9E%D7%A6%D7%91%D7%9E%D7%92%D7%93%D7%A8> – חוק העונשין 1977 - <https://www.1202.org.il/centers-union/info/what-is-sexual-assault>
27. <https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%92%D7%93%D7%A8> – הערך מגדר.
28. חוק העונשין 1977 - <https://www.1202.org.il/centers-union/info/what-is-sexual-assault>
29. <https://retro.education.gov.il/shefi/KtinimPogiemMinit.pdf> - קטינים פוגעים מינית. אסופת מאמרים ותיאורי מקרה בעריכת שוש צימרמן, משרד החינוך, ירושלים תשס"א.

30. [https://www.kolzhut.org.il/he/%D7%A7%D7%98%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%9D_%D7%91%D7%94%D7%9C%D7%99%D7%9A_%D7%94%D7%A4%D7%9C%D7%99%D7%9C%D7%99-D7%99- אתר "כלזכות"](https://www.kolzhut.org.il/he/%D7%A7%D7%98%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%9D_%D7%91%D7%94%D7%9C%D7%99%D7%9A_%D7%94%D7%A4%D7%9C%D7%99%D7%9C%D7%99-D7%99- אתר).

31. https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%A9%D7%98%D7%A8%D7%AA_%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C- משטרת ישראל מתוך ויקיפדיה

רשימת הסרטים בהם ייעשה שימוש לצורך למידה וביצוע מטלות:

- **באזז**, הסרט על רציחתו של נהג המונית, דרך רוט ז"ל.
 - רצח ללא מניע **רציחתו של הנער אסף שטיירמן**.
 - **דו"ח מיוחד** – קושי מוסרי / אתי בחיזוי עבריינות.
 - **"חומות של תקווה"** הממחיש את המאסר, בעיותיו ברמת הפרט, קבוצת האסירים, קבוצת הסוהרים ומושגים רבין ונוספים הנלמדים בפנולוגיה.
 - **"סליפרס"** – הממחיש את השפעת מוסדות הענישה על צעירים הנכלאים בהם.
 - **"יומן נעורים"** – העוסק בעבריינות בני נוער.
 - **טריינספורטינג** - המתאר השפעות של שימוש וסחר בסמים, התמכרות ועוד בגיל ההתבגרות.
 - **מבט שני** – נשים רוצחות – המדגים סוג מסוים של עבריינות נשים.
 - **מבט שני** – על קליטתם של מהגרים מאתיופיה ומחבר המדינות המדגים את תאוריית התנגשות התרבויות.
 - **"אנטואן פישר"** סרט המקשר בין התעללות במשפחה לתוקפנות ועבריינות.
 - **שבעה חטאים** – עוסק ברצח סדרתי – מתקשר לנושא הפסיכופתיה.
 - **החיים של דייויד גייל** – עונש מוות וחסרונותיו.
- רשימת הסרטים עשויה להשתנות.

נספח מס' 1 – חלופת הערכה – נושא מארגן שני – עבריינות נוער

מטלת הערכה מסוג - חלופת הערכה בנושא עבריינות נוער

**תלקיט חלופות הערכה המתייחסות לנושא עבריינות הנוער אשר נלמד כולו כהערכה חלופית
במשך 60 שעות מתוך 90 של הערכה חלופית.**

פירוט: מתוך תכנית הלימודים

נושא	תכנים / תתי נושאים	מושגים, תיאוריות, מחקרים, ביבליוגרפיה	מספר שעות הוראה
1	מאפייני גיל ההתבגרות	השפעות ביולוגיות. בשלות אינטלקטואלית. צפיות חברתיות. אונה פרה פרונטלית והתנהגות מתבגרים. אבנר זיו, התבגרות, עמ' 33 – 42 סוואב עמ' 111 – 119.	4 שעות
2	עבריינות נוער כתופעה בחברה הישראלית והתנהגות אנטי סוציאלית בגיל ההתבגרות.	התנהגות אנטי סוציאלית הזנחה משפחתית "בלגן" על צורותיו השונות. בן ברוך סוזי – מאמר. "נוער בבלגן" עמ' 7 – 38.	6 שעות
3	קבוצות של נוער עבריין – אלברט כהן.	מעמד סוציאקונומי. עברייני רכוש.	6 שעות

	"קבוצת האלימות" "קבוצת הכיף". תת תרבות עבריינית – אלברט כהן. "קרימינולוגיה" שהם, רהב, אדד , 1987 , 379 – 391.		
4	התמכרויות ושימוש לרעה בחומרים מסוכנים: •היכרות עם חומרים מסוכנים •מהי התמכרות? •בני נוער ושימוש בסמים • הימורים והתמכרות להימורים בקרב בני נוער • התמכרות בני נוער לפורנוגרפיה	סם, שימוש לרעה, התמכרות, מאפייניה של התמכרות , תלות, ותסמיני גמילה. חומר פסיכו – אקטיבי. דופמין, מרכז גמול במח, תחלואה כפולה. התמכרות ואלימות. התמכרות להימורים, פורנוגרפיה. אתר הרשות למלחמה בסמים. "קנאביס" – פארק החולדות. נוער בבלגן עמ' 177 – 209 פריד – הימורים בקרב בני נוער מכון טמיר לפסיכותרפיה – הגדרות, אבחון וטיפול. סטטיסטיקה לממדי התופעה והשלכותיה מתוך אתר הכנסת.	18 שעות
5	אלימות ברשת. בני נוער ואלימות ברשת.	פגיעה מקוונת הטרדה, התלהמות, השמצה, התחזות, החצנה, מניעה, מעקב, איומים. מאפיינים ייחודיים של אלימות ברשת. שכיחות והשפעות. המצב בישראל, דרכי התמודדות. אלימות ובריונות ברשת – מעובד מתוך הד החינוך יוני 2012.	6 שעות

	"אלימות ופגיעות ברשת האינטרנט" - האוניברסיטה הפתוחה.		
12 שעות	מגדר, מין, מיניות, אלימות מינית, החוק בישראל ובעולם. עבירת מין. סוציולוגיה במעגלי החברה – כרך תרבות עמ' 69 – 70 ויקיפדיה – ערך מגדר חוק העונשין 1977 נתונים על פגיעות מיניות בישראל נכון ל – 2015 עבריינות מין בקרב מתבגרים – ד"ר טליה אתגר בתוך "קטינים פוגעים מינית".	מגדר ואלימות מינית	6

מטרות המטלה (יש לכלול עד 3-1 מטרות מכל סוג)

תחום	המטרה
תחום התוכן (מימד הכרתי)	התלמיד יכיר מושגים מרכזיים מתחום עבריינות הנוער. התלמיד יבחין בין סוגים שונים של עבריינות נוער. התלמיד ידע מהם מאפייניה של התמכרות ויכיר סוגים שונים של התמכרויות נפוצות בקרב בני נוער.
תחום הערכים (מימד רגשי)	התלמידים יטפחו תחושת מסוגלות עצמית. התלמידים יביעו את רגשותיהם בנושאים שונים במהלך הלמידה ויחוו חווייה של ביטוי עצמי.
תחום התקשוב (פדגוגיה דיגיטאלית)	התלמידים יתנסו בחיפוש מידע במקורות מידע מקוונים. התלמידים יציגו תוצרים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות שונות לבחירתם.

תחום ההתנהגותי (ביצוע/ עבודת צוות /למידת עמיתים/חברותה)	התלמידים ישתפו פעולה במסגרת עבודה קבוצתית.
מיומנויות / אסטרטגיות בתחום החשיבה	התלמידים יתנסו במיומנויות חשיבה מגוונות כגון: למידה מקוונת, חיפוש במאגרי מידע, הצדקת הידע והערכתו, מיזוג, טיעון ועוד.
רלוונטיות ללומד (אקטואליה, קהילה, יציאה לשטח/ שימוש בכלי מחקר מתחום מדה"ח)	התלמידים ייחשפו לאירועי מקרה אקטואליים ורלוונטיים לתחום. הלימוד.
תוצרים + רפלקציה פרטנית	לכל תלמיד יהיו לבסוף 7 תוצרים. חלקם מתוך משימות אישיות וחלקם מתוך משימות קבוצתיות משותפות. בנוסף, בתום יחידת הלימוד של הנושא -עבריינות נוער יגיש כל תלמיד רפלקציה המסכמת את הלימוד, התהליכים, התחושות והחוויית.
מחווה (לצרף מחווה מפורט)	מוצג מטה מחווה למטלה מסכמת מספר 7 מתוך תלקיט "עבריינות נוער"

חלופת ההערכה המוצעת היא תלקיט הבנוי משבע מטלות הערכה חלופית. שש מטלות לאורך הלמידה על פי חלוקת הנושאים כאשר כל מטלה מהווה בין 5% ל - 10% מהציון הסופי בחלופת הערכה זו. המטלה השביעית והאחרונה הנה מטלה קבוצתית מסכמת הכוללת גם רפלקציה ומהווה 50% ממשקל חלופת ההערכה.

מס' מטלה	סוג המטלה	נושא המטלה	שעות הלימוד של הנושא בכיתה	תיאור המטלה	משקל המטלה באחוזים
1	מטלה אישית	סיכוני גיל ההתבגרות	4	התלמיד יבצע מטלה מסכמת למידה העוסקת בסכנות גיל ההתבגרות הנובעות ממאפייני הגיל. התלמיד יחוה דעה אישית ויציע דרך התמודדות עם אתגרי הגיל.	5%
2	מטלה קבוצתית שלוש תלמידים בקבוצה.	התנהגות אנטי – סוציאלית בגיל ההתבגרות.	6	התלמידים יחפשו במנועי החיפוש המקוונים מקרה המתאר התנהגות עבריינית אנטי סוציאלית בגיל ההתבגרות. התלמידים	10%

	ינתחו את המקרה על פי המושגים שנלמדו ויצוגו בפני הכיתה.				
3	משימה אישית	התמכרות לסמים	8 שעות מתוך 18 העוסקות בנושא של התמכרויות.	דו"ח צפייה בסרט "טריינספורטינג"	10%
4	עבודה בקבוצות קטנות של שלושה תלמידים.	אלימות בני נוער ברשת	6 שעות	התלמידים יבחרו פלטפורמה אחת מבין הרשתות החברתיות המוכרות והזמינות להם ויכינו תוצר – סרטון, פוסט, קולאז תמונות וכו... אשר יבטא את עמדתם כלפי אלימות ברשת בקרב בני נוער. התוצר יציג בין היתר גם ידע תיאורטי שהתלמידים רכשו במהלך לימוד הנושא, את עמדתם האישית ומסר חברתי לצופים. התלמידים יציגו את התוצר לכיתה.	10%
5	מטלה אישית	מגדר ואלימות מינית	12 שעות	<u>בחלק הראשון</u> של המטלה האישית התלמיד ינסח חמש שאלות לקראת הרצאה חיצונית עם קרימינולוג קליני העובד במרכז טיפול לעברייני מין. <u>בחלק השני</u> של המטלה התלמיד ימלא רפלקציה המתייחסת לידע שרכש, תחושותיו ורגשותיו בעקבות הלמידה ביחידה זו.	כל חלק של המטלה 5% סך הכל 10%
6	מטלה אישית	הגשת דו"ח סיור מסכם	6 שעות	בעקבות סיור של התלמידים בנושא נוער בסיכון ימלאו	5%

	התלמידים דו"ח סיור אשר יחבר וימזג בין החומר התיאורטי אותו למדו במהלך יחידת הלימוד לבין החוויה והמפגש הבלתי אמצעי עם הנוער ומטפלו בסיור. דו"ח הסיור יתייחס גם למחשבותיו ותחושותיו של התלמיד בעקבות הסיור.				
7	מטלה קבוצתית שלוש תלמידים בקבוצה	מטלה מסכמת למידת נושא עבריינות נוער.	60 שעות	כל קבוצה תבחר אחד מהנושאים שנלמדו בהקשר לעבריינות נוער. על בסיס חומר הלימוד כל קבוצה תיצור משחק חווייתי לכלל הכיתה. הפעילות המשחקית חייבת לכלול מושגים שנלמדו, דוגמאות וביטויים למושגים הללו, לבטים / מחשבות שעלו מתוך הלמידה ומסקנות שעלו מתוך הלמידה. כל תלמיד, באופן אישי, יגיש למורה רפלקציה אשר תכלול את הנקודות הבאות: סיכום תהליך העבודה וקבלת ההחלטות בקבוצה, ניהול וחלוקת העבודה בקבוצה, תיאור הקשיים ואופן שבו התגברן עליהם, תחושות וחוויות לאחר הצגת הפעילות בכיתה, נקודות לשיפור ולשימור.	50%

דף הנחיות למורה :

המורה תסביר בתחילת השנה הראשונה את מבנה תכנית הלימודים תוך הדגשת ההבדל בין הערכה סטנדרטית לחלופות הערכה. לפני תחילת נושא הלימוד עבריינות נוער המורה תיתן הסבר לתלמידים על מבנה התלקיט ומשמעותו מבחינת הישגים והערכה.

הסבר נקודתי ומדויק יותר ודף הנחיות ברור ומסודר יינתן לתלמידים לפני כל מטלת הערכה.

כעת אתייחס למטלה מספר 7 – מטלה קבוצתית מסכמת למידה ואציג דף הנחיות לתלמידים, הצגת טבלה המפרטת שלבי הגשה ומועדי הגשה ומחון למטלה.
לאחר אישור תוכנית הלימודים יוגשו לאישורה של המדריכה המחוזית מחוונים מפורטים לכל חלופות ההערכה המופיעות בתוכנית הלימודים.

דוגמא לדף הנחיות לתלמידים עבור מטלת מסכמת (מספר 7 בטבלה)

1. משקל המטלה: 50%

2. הנחיות כלליות: עליכם להתחלק לקבוצות של 3 תלמידים בקבוצה. לאחר שיצרתם קבוצה עליכם לבחור נושא אחד מתוך תחום הלימוד "עבריינות נוער" מצורפת רשימת הנושאים לבחירתכם. (תצורף רשימה על פי תכנית הלימודים כולל הפניות לביבליוגרפיה מתאימה). המשימה שלכם היא ליצור משחק חוויתי על בסיס תכני הלימוד בנושא שבחרתם ולהעביר פעילות לכיתה תוך שימוש במשחק שיצרתם. לאחר הפעילות בכיתה תתבקשו, באופן אישי, למלא רפלקציה על עבודתכם.

3. פורמט הגשה: יש להציג את התוצר בפעילות הכיתתית תוך עמידה בלוח הזמנים שייקבע. יש למלא את הרפלקציה בפורמט גוגל פורמס.

4. הסבר על העבודה: אתם מוזמנים לייצר משחק באיזה סגנון שתבחרו (משחק קופסא, משחק מחשב, משחק מקוון ועוד..) העיקר שיפנה למספר רחב של משתתפים, ייתן ביטוי למושגים שנלמדו ויסקור את הדוגמאות, הלבטים והמסקנות שעלו במהלך למידת הנושא. עליכם להתבסס על מקורות ביבליוגרפיים מאושרים ולעבוד בשיתוף פעולה מלא בין חברי הקבוצה. אתם נדרשים לעמוד בלוחות הזמנים ולבסוף, לאחר ההצגה בכיתה, למלא רפלקציה אישית.

5. שלבי העבודה ומועדי הגשה (יותאם למטלה הספציפית):

שלב ו	שלב ה	שלב ד	שלב ג	שלב ב	שלב א	
רפלקציה אישית	פעילות כיתתית והצגת המשחק לכיתה	יצירת משחק לימודי	קריאת חומר ביבליוגרפי מתאים	בחירת נושא לעבודה	יצירת קבוצות בנות שלושה תלמידים	המשימה
יומיים מרגע ההצגה בכיתה.	יימשך כשבועיים של הצגות	שבועיים	שבוע	יומיים	יומיים	לוח להגשה

6. מחוון למטלה:

רמת ביצוע קריטריון (אחוזי תשובה)	ציון	גבוהה 100%-75%	בינונית 60%-40%	נמוכה 0-40%
עמידה בזמנים	10 נקודות	התלמיד עמד בזמנים של שלבי ההגשה או ביקש מראש דחייה פעם אחת. 7 – 10 נקודות.	התלמיד ביקש דחייה פעמיים – שלוש פעמים. או לא עמד באחת ההגשות מבלי ליידע. 4 – 6 נקודות.	התלמיד לא עמד בשני מועדי הגשה או יותר ללא יידוע מראש. או ביקש דחייה ליותר משלושה מועדי הגשה. 0 – 4 נקודות
עבודת צוות	10 נקודות	התלמיד שיתף פעולה בצורה מלאה ותרם לעבודת הקבוצה. 7 - 10 נקודות.	התלמיד התקשה לעבוד ביחד עם חברי קבוצתו, נשען עליהם ותרם באופן חלקי לעבודת הקבוצה. 4 - 6 נקודות.	התלמיד לא עבד בשיתוף פעולה עם חברי הקבוצה, לא תרם לעבודת הצוות ואף חיבל ופגע בעבודת הקבוצה. 0 - 3 נקודות.
מילוי רפלקציה אישית	10 נקודות	התלמיד ענה על השאלות ברפלקציה בתשובות מלאות ומפורטות תוך שיתוף בפרטים מתוך תהליך העבודה, תחושותיו ורגשותיו כפי שנשאל. 7 – 10 נקודות	התלמיד החסיר בתשובותיו מידע ופרטים, לא העמיק דיו בתשובותיו. 4 – 6 נקודות.	התלמיד ענה בצורה לקונית, קצרה ומתמצנת מדי לחלק גדול מהשאלות ברפלקציה. 0 – 4 נקודות.
שימוש במקורות ביבליוגרפיים	10 נקודות	התלמיד עשה שימוש במקורות ביבליוגרפיים כנדרש בעבודתו. 7 – 10 נקודות.	התלמיד עשה שימוש חלקי במקורות ביבליוגרפיים בעבודתו. 4 – 6 נקודות.	התלמיד עשה שימוש מועט עד לא בכלל במקורות ביבליוגרפיים בעבודתו. 0 – 4 נקודות
ביטוי לידע לימודי במשחק - ביטוי של	50 נקודות	התלמיד הציג בעבודתו את מרבית המושגים הרלוונטיים מתוך החומר הביבליוגרפי תוך מתן	התלמיד הציג בעבודתו מושגים רלוונטיים באופן חלקי בלבד מתוך החומר	התלמיד הציג בעבודתו מיעוט של מושגים רלוונטיים. התלמיד לא הציג מספיק דוגמאות

מושגים, תיאוריות, גישות שנלמדו בנושא שבחרה הקבוצה למשחק.		דוגמאות מתאימות ומגוונות למשחק. 40 - 40 נקודות	הביבליוגרפי. התלמיד הציג דוגמאות שאינן מבטאות באופן מדויק את המושגים או שלא גיוון דיו במושגים השונים. 40 - 20 נקודות	המבטאות את המושגים ולא גיוון במושגים המתבטאים במשחק שיצר. 20 - 0 נקודות.
יצירתיות ומקוריות בבניית במשחק	10 נקודות	התלמיד בחר בתוצר מיוחד ושונה מיתר הקבוצות וגילה מקוריות בתכנון המשחק וביישום הידע הלימודי. 10 - 7 נקודות	התלמיד גילה יצירתיות באחד מהתחומים: בחירת המשחק ותכנונו / יישום הידע הלימודי. 6 - 4 נקודות.	התלמיד לא גילה יצירתיות בבחירת המשחק או מקוריות ביישום הידע הלימודי. 4 - 0 נקודות